

Patron anesteziologů, sv. René, má svátek 28. 11.

Málek J.^{1,2}

¹Klinika anesteziologie a resuscitace 3. lékařské fakulty Univerzity Karlovy a Fakultní nemocnice Královské Vinohrady, Praha

²Komise pro historii ČSARIM

Málokterý lékařský obor má svého vlastního patrona. Podle Calverleyho [1] jsou takové obory jen dva: anesteziologové (a anesteziologické sestry) a rentgenologové. U jejich patrona, archanděla Michaela, je však uvedena celá řada dalších profesí, kterým je ochráncem, zatímco u sv. René Goupila je to opravdu jen náš obor [2]. Shodou okolností je to letos 70 let od schválení jeho patronace církevními autoritami [3].

Přestože je kult patronů přisuzován katolicismu, není obsažen v žádném křesťanském dogmatu [4]. Svatý patron nebo ochránce je populární i v dnešním sekularizovaném světě. Je to pravděpodobně tím, že jeho kořeny jsou mnohem starší: patriarchové v judaismu, hrdinové a hrdinky antiky, systém patronů a jejich klientů v římském právu. Obecná definice svatého patrona může být například: „Patronem se v katolictví rozumí světec, jemuž se přisuzuje přímluva nebo ochrana buď na určitém území, nad určitými osobami nebo v některé lidské činnosti. V ikonografii tuto přisuzovanou pomoc často představuje určitý symbolický předmět. Své patrony mají např. země, diecéze či jednotlivá města, řemesla anebo povolání.“ [2] ale i rodinný stav, určitá situace, typ nebezpečí a podobně [4]. Jde tedy především o ochránce, přímluvce, který je svým životem, skutky, utrpením, umučením nejbližší osobě, za kterou by měl prosit u Boha o pomoc. Během středověku měla svého patrona téměř každá instituce a každá životní situace a jednotliví svatí získávali své konkrétní ochranné funkce [4, 5]. Z patronů zemí je všeobecně známý svatý Václav, patron České země, u povolání například svatý Florián, patron hasičů a současně ochránce před ohněm. Lékaři jako celek mají patronů hned několik: svatého Kosmu a Damiána, sv. apoštola Lukáše, sv. Pantaleona a archanděla Rafaela. U některých lékařských profesí se patronem stává svatý, který ochraňuje především jejich pacienty postižené některou chorobou: například svatá Apolóna z Alexandrie je ochránkyně před bolestí zubů, ale i patronkou dentistů a stomatologů, svatá Lucie je ochránkyní u onemocnění zraku, ale i oftalmologů, svatá Dymfna patronkou osob s mentálním onemocněním, ale i jejich ošetřovatelů a psychiatrů [2]. Velmi populární je sv. Barbora: je patronkou horníků, geologů, architektů, zedníků, kameníků, tesařů, pokrývačů, elektrikářů, farmářů, řezníků, kuchařů, poslíčků, zvonářů a zvoníků, hasičů, hrobníků, kloboučníků, dělostřelců, ohněstrůjců, střelníků, výrobců zbraní, knihkupců, kartáčníků, zlatníků a salpetrů-

Obr. 1. Umučení sv. René Goupila (*The Jesuits Prayer Ministry, Singapore, použito se svolením*)

ků. Kromě toho je patronkou dobré smrti, ochránkyně dívek, mrtvých a oběšených a chrání před náhlou smrtí, ohněm a bouřkou [5]. Možná jsou po ní i pojmenovány barbituráty [5, 6]. Kuriózní patronaci má svatý Roch. Kromě ochrany před morem a dalšími infekcemi je patronem a ochráncem nejen chirurgů, ale i hrobníků, dlaždičů a překupníků [2].

René Goupil (15. 5. 1608 – 29. 9. 1642) se narodil ve Francii a v r. 1639 byl zapsán do jezuitského noviciátu v Paříži s poznámkou „chirurg“ (tj. nikoliv jako lékař) [1, 3]. Pro poruchu sluchu musel koleje opustit, ale jakmile se mu zdraví zlepšilo, odjel s jezuitskou misí do Nové Francie, kde nedaleko Quebecu pracoval jako chirurg v Nemocnici sv. Josefa v Sillery. Většinou ošetřoval různé rány a pouštěl žilou. V roce 1642 se vypravil spolu s jezuitou Isaacem Joguesem a Guillaumem Couturem poskytovat pomoc Indiánům v Hurónii (nynější provincie Ontario). Výprava čítající 12 kánoí s posádkou 40 Huronů byla 2. 8. 1642 přepadena válečníky kmene Mohawků, kteří patřili k nepřátelům Francouzů [1]. Jako válečný zajatec byl René Goupil odveden na území Irokézů (severní část nynějšího státu New York). Několik dní po zajetí vstoupil do jezuitského řádu. Přestože byl dle tehdejších zvyků mučen utínáním prstů a pálením, dále pečoval o raněné obou nepřátelských skupin.

KORESPONDENČNÍ ADRESA AUTORA:

doc. MUDr. Jiří Málek, CSc., malekj@fnkv.cz

Cit. zkr: Anest intenziv Med. 2021; 32(4–5): 240–241

Podle legendy byl zabit 29. 9. 1642 jednou ranou tomahavkem do hlavy poté, co udělal znamení kříže nad malým indiánským dítětem [3] (obr. 1). Isaacovi Joguesovi se podařilo uprchnout a pod ochranou holandských obchodníků se dostal do Evropy, kde popsal mučednickou smrt René Goupila svým nadřízeným. Vrátil se zpět na misi do Ontaria, kde se r. 1645 shledal s Guillaumem Couturem, který byl mezi tím vysvobozen ze svého zajetí. Nadále se věnoval objevování indiánského území a v r. 1646 byl zabit Indiány ve stejné vesnici jako dříve Goupil [1].

René Goupil spolu s dalšími jezuitskými mučedníky byl kanonizován papežem Piem XI. v r. 1930 [1, 3, 5]. Na žádost tří amerických registrovaných anesteziologických sester¹ (Leona Higgins, Odila Dietrich, Mary Yvonne Jenn) byl 25. 9. 1951 církevními autoritami oficiálně uznán patronem všech anesteziologů [3]. Reverend Francis Przyblyski, nemocniční kaplan ve Wausau (stát Wisconsin, USA), pak napsal modlitbu ke sv. René (obr. 2).

Svatý René má letos v našem kalendáři svátek v neděli 28. 11., v katolickém kalendáři 19. 10. a v Kanadě, jejímž je sekundárním patronem, má svátek 26. 9. [5]. Jméno René (ženská podoba je Renée) je odvozena z latinského slova „renatus“, tj. „znovuzrozený“, čímž se v křesťanství myslí duchovní znovuzrození člověka po křtu. Kromě sv. René Goupila,

1 V USA má registrovaná anesteziologická sestra (Certified Registered Nurse Anesthetist – CRNA) prakticky stejný rozsah činnosti jako v ČR lékař anesteziolog [7].

Obr. 2. Modlitba ke sv. René (přeloženo podle [1, 3])

Svatý René, patrone anesteziologů, který jsi tak podivuhodným způsobem napodoboval Božského lékaře, přimluv se za mě při službě nemocným. Dej mi v mém povolání znalosti, víru, porozumění, lásku a odvahu a pomoz mi vidět Krista v pacientech, kterým mám tu výsadu sloužit.

Pros za mne u trůnu Božského lékaře, abych mohl věnovat celou svou energii danému úkolu a osvobodil se od rušivých vlivů, klamu, světských a nedůstojných emocí.

Obdař mne důvěrou, sebejistotou a taktem, abych udělal to, co je správné a nezbytné bez váhání a navzdory jakýmkoli obtížím, které mohou vzniknout během této anestezie. Poskytni mi morální sílu pracovat vždy v souladu s Božím svatým zákonem.

Dej, ať svým malým způsobem mohu sloužit nejen ke zmírnění bolesti, ale také k tomu, abych přivedl sebe i druhé k lásce Boží. Amen

Ó, svatý René, milostivý patrone, vyslyš mou modlitbu. Buď mi ku pomoci u této anestezie.

patrona anesteziologů, jsou v církevním adresáři jmenováni i sv. Renatus ze Sorrenta a sv. Renatus z Angers. Oba byli biskupové ze 4.–5. století, není ani vyloučeno, že jde o jednu a tutéž osobu [6].

PROHLÁŠENÍ AUTORA: Prohlášení o původnosti: Práce je původní a nebyla publikována, ani není zaslána k recenznímu řízení do jiného média. **Střet zájmů:** Prohlašuji, že nemám střet zájmů v souvislosti s tématem práce.

LITERATURA

1. Calverley RK. St. René. The patron saint of anaesthetists and a patron saint of Canada. *Can Anaesth Soc J* 1980; 27: 74–77.
2. Wikipedia: List of patron saints by occupation and activity. [on-line]. [cit. 2021-02-01]. Dostupné z: https://en.wikipedia-on-ipfs.org/wiki/Patron_saints_of_occupations_and_activities.html
3. Quintal J. René Goupil: patron saint of anesthetists. *AANA J*. 1995 Jun; 63(3): 191–193.
4. Škarpová M. (ed.). Patron Saints and Sainly Patronage in Early Modern Central Europe. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta. Praha, 2019
5. Lewandowski K. Schutzheilige der Anästhesie. *Anaesthesist*. 2014; 63(12): 961–967. doi: 10.1007/s00101-014-2409-5.
6. Málek J, Hess L. Propofol u nás používáme již 30 let. *Historie intravenózních anestetik. Anest. intenziv. Med.* 2021; 32(3): 142–149.
7. René, Mansvet/Miloslav a Řehoř. [on-line]. [cit. 2021-02-01]. Dostupné z: <http://www.chovani.eu/rene-mansvetmiloslav-a-rehor/c734>
8. American asociation of nurse anesthetists. Scope of nurse anesthesia practice. 2013. [on-line]. [cit. 2021-02-01]. Dostupné z: [https://www.aana.com/docs/default-source/practice-aana-com-web-documents-\(all\)/professional-practice-manual/scope-of-nurse-anesthesia-practice.pdf?sfvrsn=250049b1_6](https://www.aana.com/docs/default-source/practice-aana-com-web-documents-(all)/professional-practice-manual/scope-of-nurse-anesthesia-practice.pdf?sfvrsn=250049b1_6)